Hukuk Bölümü 2012/218 E. , 2013/174 K.

- **VATANI GÖREVINI YERINE GETIRIRKEN, ATEŞLI SILAHLA YARALANARAK, TEDAVISI IÇIN KALDIRILDIĞI G.A.T.A.?DA ŞEHIT OLAN ASKERIN AILESININ MADDI VE MANEVI TAZMINAT ISTEMIYLE AÇILAN DAVA**
  - UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNİN KURULUŞ VE İŞLEYİŞİ HAKKINDA KANUN (2247) Madde 14

"İçtihat Metni"

Davacılar : 1-O.Y., 2-S.Y., 3-İ.Y.

Vekilleri : Av. S.K.

Davalı : İç İşleri Bakanlığı

Vekili : Av. S.B. (Adli Yargıda)

O L A Y : Davacılar vekili özetle, müvekkillerinden Osman ve Sultan'ın oğlu, İbrahim'in kardeşi olan İ.Y.'un Şırnak il Jandarma Komutanlığı, Cizre ilçe Jandarma Komutanlığı, Düzova Jandarma Karakol Komutanlığında vatani görevini yaparken 30.09.2009 tarihinde ateşli silah ile yaralandığını, tedavisi için kaldırıldığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Hastanesinde 05.10.2009 tarihinde şehit olduğunu, İç İşleri Bakanlığına gerekli idari başvuru yapılarak şehit İ.Y.'un anne ve babası için nakdi tazminat istenildiğini, İç İşleri Bakanlığının ise bu talebe olumlu veya olumsuz bir cevap vermediğini belirterek, davanın kabulü ile, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydı ile, davacı Osman için 50.000 TL maddi, 15.000 TL manevi tazminatın, davacı Sultan için 50.000 TL maddi, 15.000 TL manevi tazminatın, davacı İbrahim için 10.000 TL manevi tazminatın ölüm tarihi olan 05.10.2009 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı idareden tahsiline karar verilmesi istemi ile idari yargı yerinde dava açmıştır.

Çorum 1.İdare Mahkemesi; 17.03.2011 gün, E:2011/162, K:2011/187 sayı ile özetle, davanın yetki yönünden reddine, dava dosyasının yetkili Ankara İdare Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermiş ve bu karar kesinleşmiştir.

Ankara 8.İdare Mahkemesi; 31.05.2011 gün, E:2011/907, K:2011/747 sayı ile özetle, davaya konu ölüm olayının askeri hizmetten kaynaklanması ve müteveffa İ.Y.'un olay tarihi itibariyle asker kişi olduğu dikkate alındığında, davaya konu uyuşmazlığın çözümünde görevli yargı merciin Askeri Yüksek İdare Mahkemesi olduğundan bahisle, davanın 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 15/1-a maddesi hükmü uyarınca görev yönünden reddine karar vermiş ve bu karar kesinleşmiştir.

Davacı bu kez aynı istemle askeri yargı yerinde dava açmıştır.

Askeri Yüksek İdare Mahkemesi 2.Daire Başkanlığı; 19.10.2011 gün, E:2011/1347, K:2011/1355 sayı ile özetle,12.01.2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun ''Ölüm veya Vücut Bütünlüğünün Yitirilmesinden Doğan Zararların Tazmini Davalarında Görev'' başlıklı 3.maddesi; ''Her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine, yahut kişinin ölümüne bağlı maddi ve manevi zararların tazminine ilişkin davalara asliye hukuk mahkemeleri bakar. İdarenin sorumluluğu dışında kalan sebeplerden doğan aynı tür zararların tazminine ilişkin davalarda dahi bu hüküm uygulanır.'' hükmünü, aynı Kanun'un Geçici 1'inci maddesinin 1'inci fıkrası; " Bu Kanunun yargı yolu ve göreve ilişkin hükümleri, Kanunun yürürlüğe girmesinden önceki tarihte açılmış olan davalarda uygulanmaz" hükmünü, aynı Kanun'un "Yürürlük" başlıklı 451'inci maddesi "Bu Kanun 01/10/2011 tarihinde yürürlüğe girer" hükmünü amirdir demek suretiyle, her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine yahut kişinin ölümüne bağlı maddi ve manevi zararların tazminine ilişkin olarak 01.10.2011 tarihinden sonra açılacak davalara Asliye Hukuk Mahkemelerinde bakılacağını belirterek, davanın konusunun vücut bütünlüğüne yönelik idari eylemden doğan zararların tazmini davası olduğundan, davanın görüm ve çözüm yerinin adli yargı yeri olduğundan bahisle davanın görev yönünden reddine karar vermiş ve bu karar kesinleşmiştir.

Davacı bu kez aynı istemle adli yargı yerinde dava açmıştır.

Çorum 1.Asliye Hukuk Mahkemesi; 10.04.2012 gün, E:2011/720, K:2012/157 sayı ile özetle, her ne kadar 6100 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 3. maddesinde her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine yahut kişinin ölümüne bağlı maddi ve manevi zararların tazminine ilişkin davalara asliye hukuk mahkemesinin bakacağı belirtilmiş ise de 6216 sayılı Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin 4 numaralı fıkrası gereği 16/0212012 tarihli karar ile bu madde iptal edildiğinden, aynca görevsizlik kararı verilen davaların açılış tarihleri itibariyle 6100 sayılı yasa henüz yürürlüğe girmediğinden, 6100 sayılı yasanın geçici III maddesindeki ''kanun yargı yolu ve göreve ilişkin hükümleri, Kanunun yürürlüğe girmesinden önceki tarihte açılmış olan davalarda uygulanmaz" hükmüne istinaden adli yargının görevli olmadığı, askeri yargının görevli olduğundan bahisle davanın görev yönünden reddine karar vermiş ve karar kesinleşmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE:

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Serdar ÖZGÜLDÜR'ün Başkanlığında, Üyeler: Mustafa AYSAL, Eyüp Sabri BAYDAR, Sıddık YILDIZ, Nurdane TOPUZ, Sedat ÇELENLİOĞLU ve Ayhan AKARSU'nun katılımlarıyla yapılan 04.02.2013 günlü toplantısında:

I-İLK İNCELEME: Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre; davacılar vekili tarafından; 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesine göre başvuruda bulunulmuş olduğu, adli ve askeri yargı yerleri arasında görev uyuşmazlığın doğduğu, adli yargı dosyasının mahkemece, ekinde askeri ve dahi idari yargı dosyası ile birlikte Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderildiği ve usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığı anlaşıldığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oy birliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Selim Şamil KAYNAK'ın, davanın çözümünde Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mehmet BAYHAN ile Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Savcısı Müjdat TUNA'nın davada Askeri Yüksek İdare Mahkemesinin görevli olduğu yolundaki sözlü ve yazılı açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, davacılar O. ve S.'ın oğlu, İ.'in kardeşi olan İ.Y.'un Şırnak il Jandarma Komutanlığı, Cizre ilçe Jandarma Komutanlığı, Düzova Jandarma Karakol Komutanlığında vatani görevini yaparken 30.09.2009 tarihinde ateşli silah ile yaralandığı, tedavisi için kaldırıldığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Hastanesinde 05.10.2009 tarihinde şehit olduğu, İç İşleri Bakanlığına gerekli idari başvuru yapılarak şehit İ.Y.'un anne ve babası için nakdi tazminat istenildiği, İç İşleri Bakanlığının ise bu talebe olumlu veya

olumsuz bir cevap vermemesi üzerine, fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydı ile, davacı Osman için 50.000 TL maddi, 15.000 TL manevi tazminatın, davacı Sultan için 50.000 TL maddi, 15.000 TL manevi tazminatın, davacı İbrahim için 10.000 TL manevi tazminatın ölüm tarihi olan 05.10.2009 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı idareden tahsiline karar verilmesi istemi ile açılmıştır.

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 3. maddesinde, her türlü idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerin yol açtığı vücut bütünlüğünün kısmen veya tamamen yitirilmesine yahut kişinin ölümüne bağlı maddi ve manevi zararların tazminine ilişkin davalara asliye hukuk mahkemelerinin bakacağı hükmüne, geçici 1. maddesinde ise, bu Kanunun yargı yolu ve göreve ilişkin hükümlerinin, Kanunun yürürlüğe girmesinden önceki tarihte açılmış olan davalarda uygulanmayacağı hükmüne yer verilmiş, bu Kanunun 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin iptali amacıyla açılan davada, Anayasa Mahkemesi, 16.2.2012 tarih ve E:2011/35, K:2012/23 sayılı kararıyla: dava konusu kuralla, sadece kişinin vücut bütünlüğüne verilen maddi zararlar ile buna bağlı manevi zararların ve ölüm nedeniyle oluşan maddi ve manevi zararların tazmini konusunun kapsama alındığı ve bu tazminat davalarına bakma görevinin asliye hukuk mahkemelerine verildiği; buna göre, aynı idari eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerden kaynaklanan zararların kapsama alınmadığı; sorumluluk sebebi aynı olsa da bu zararların tazmini davalarının idari yargıda görülmeye devam edeceği; bu durumda, idarenin aynı yapı içinde aldığı kararın bir bölümünün idari yargıda bir bölümünün adli yargıda görülmesinin yargılamanın bütünlüğünü bozacağı ayrıca iki ayrı yargı kolunda görülen davalarda, idarenin sorumluluğu, bu sorumluluğun kapsamı, idarenin tazmin yükümlülüğü konularında farklı sonuçlara ulaşabileceği; esasen idare hukukunda var olan hizmet kusuru ve kusursuz sorumluluk kavramlarının, kişilerin gördüğü zararların tazmininde kullanılan ve kişilerin idare karşısında korunma kapsamını genişleten kavramlar olduğu; idare hukukunda, idarenin hiçbir kusuru olmasa da sosyal risk, terör eylemleri, fedakarlığın denkleştirilmesi gibi kusursuz sorumluluğa ilişkin kavramlara dayanılarak kişilerin uğradığı zararların tazmin edilmesinin mümkün olduğu, özel hukuk alanındaki kusursuz sorumluluk hallerinin ise, belirli konular için düzenlendiği ve sınırlı olduğu; idarenin idare hukuku esaslarına dayanarak tesis ettiği tartışmasız bulunan eylem ve işlemler ile idarenin sorumlu olduğu diğer sebeplerden kaynaklanan zararlara ilişkin davaların idari yargı yerlerinde görülmesi gerektiği; bu nedenle, yukarıda belirtildiği gibi, aynı idari eylem, işlem veya sorumluluk sebebinden kaynaklanan zararların tazminine ilişkin davaların farklı yargı yerlerinde görülmesinde kamu yararı ve haklı neden olduğunun söylenemeyeceği gerekçesiyle iptaline karar vermiştir.

Anayasa'nın 157. maddesinde, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin, askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların yargı denetimini yapan ilk ve son derece mahkemesi olduğu; ancak, askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda ilgilinin asker kişi olması şartının aranmayacağı belirtilmiş; 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun 25.12.1981 tarih ve 2568 sayılı Yasa ile değişik 20. maddesinin birinci fıkrasında, "Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Türk Milleti adına; askeri olmayan makamlarca tesis edilmiş olsa bile, asker kişileri ilgilendiren ve askeri hizmete ilişkin idari işlem ve eylemlerden doğan uyuşmazlıkların ilk ve son derece mahkemesi olarak yargı denetimini ve diğer kanunlarda gösterilen, görevleri yapar. Ancak, askerlik yükümlülüğünden doğan uyuşmazlıklarda; ilgilinin asker kişi olması şartı aranmaz" denilmiştir.

Buna göre, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin bir davaya bakabilmesi için dava konusu idari işlem veya eylemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" ve "askeri hizmete ilişkin bulunması" koşullarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

1602 sayılı Yasa'nın değişik 20. maddesinde, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli bulunan veya hizmetten ayrılmış olan subay, askeri memur, astsubay, askeri öğrenci, uzman çavuş, uzman jandarma çavuş, erbaş ve erler ile sivil memurlar asker kişi sayılmaktadır.

Davanın 1602 sayılı Yasa'nın 20. maddesinde sayılan asker kişilerden olan davacıların murisini ilgilendirdiği ve bu nedenle dava konusu işlemin asker kişiyi ilgilendirdiği tartışmasızdır.

Dava konusu eylemin askeri hizmete ilişkin olup olmadığına gelince; İdari eylemin "askeri hizmete ilişkin bulunması" eylemin kanun ve nizamlarının Türk Silahlı Kuvvetlerine tanıdığı yetki ve görevlerin yerine getirilmesi amacına yönelik olması anlamını taşımakta olup, Askeri nitelikte idari eylemi de, askeri kural ve gerekler çerçevesinde yürütülen askeri hizmet sırasındaki bir hareket, tutum veya meydana gelen ya da getirilen bir olay olarak tanımlamanın olanaklı olduğu, İdari eylemin "asker kişiyi ilgilendirmesi" için, eylemin bir asker kişiye yönelmesi, zarar verici etkilerini bir asker kişinin beden bütünlüğü veya malvarlığı sahasında meydana getirmiş olmasının gerektiği anlaşılmakla, davada, müteveffanın askerlik görevini yaparken ateşli silah ile yaralandığı, sonrasında tedavisi için kaldırıldığı hastanede şehit olduğu, bu olaya istinaden ailesi tarafından tazminat talebiyle davalı idareye başvurulduğu, herhangi bir yanıt alınamaması üzerine maddi ve manevi tazminat talebiyle dava açıldığı anlaşılmakla, maddi ve manevi tazminata konu olayın askeri bir görevin yürütülmesi sırasında doğması ve sonucunda asker kişinin yaşamını yitirmiş olması karşısında davada idari eylemin "askeri hizmete ilişkin bulunması" ve "asker kişiyi ilgilendirmesi" koşullarının birlikte gerçekleştiği anlaşılmıştır.

Bu durumda, dava konusu eylemin ve devamında tazminat isteminin idarece zımnen reddedilmesine ilişkin işlemin, askeri gereklere, askeri usul ve yönteme ve askeri hizmete göre tesis edildiğinin ve bu nedenle de askeri hizmete ilişkin bulunduğunun kabulü gerekir.

Belirtilen durumlara göre ve olayda Anayasa'nın 157. ve 1602 sayılı Yasa'nın 20. maddelerinde öngörülen, idari eylemin asker kişiyi ilgilendirmesi ve askeri hizmete ilişkin bulunması koşulları birlikte gerçekleştiğinden, davanın görüm ve çözümü Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nin görevine girmektedir.

Açıklanan nedenlerle davanın görüm ve çözümü askeri yargı yerinin görevine girdiğinden Askeri Yüksek İdare Mahkemesi 2.Dairesi Başkanlığınca verilen görevsizlik kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde ASKERİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Askeri Yüksek İdare Mahkemesi 2.Dairesi Başkanlığınca verilen 19.10.2011 gün, E:2011/1347, K:2011/1355 sayılı GÖREVSİZLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 04.02.2013 gününde OY BİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.